

15.3.2021

KA/6262/00.00.00/2021

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

siv@eduskunta.fi

**LAUSUNTOPYYNTÖ: HE 19/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI
VALTAKUNNALLISISTA OPINTO- JA TUTKINTOREKISTEREISTÄ ANNETUN LAIN JA VAPAASTA
SIVISTYSTYÖSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA**

Hallituksen esityksen mukaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan siten, että vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjät voisivat tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietoja Opetushallituksen ylläpitämään Koski-tietovarantoon 1.8.2021 alkaen. Tallentaminen edellyttää opiskelijan suostumusta sekä oppilaitoksen ylläpitäjän tahtotilaa tallentaa tietoja tietovarantoon, määritellä koulutuksen laajuus opintopisteinä, kuvata koulutus osaamisperusteisesti ja arvioida opiskelijan suoritus suhteessa kuvaukseen.

Hallituksen esitys sisältää tiedonhallintaan liittyviä epätarkkuuksia. Osittain ne johtuvat tiedonhallintalain (906/2019), tietosuojalainsäädännön, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) ja arkistolain (831/1994) käsitteistä, jotka johtavat ristiriitaisiin käytäntöihin. Osittain kyse on siitä, että vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen tiedot eivät ole yhteismitallisesti saatavilla eikä niihin noudatettavat säilytysajat ole yhteismitallisia.

Hallituksen esityksen käsittelemästä koulutuksesta kertyisi kahdenlaisia tietoja, joista Koski-tietovarantoon tallennetut olisivat pyyntöasiakirjoineen pysyvästi säilytettäviä ja oppilaitosten hallussa olevat Koski-tietovarantoon tallentamattomat vastaavien koulutusten kurssitiedot ovat tämänhetkisen käytännön mukaan määräjän säilytettäviä.

Hallituksen esityksen mukainen vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietojen tallentamisen vapaaehtoisuus merkitsee sitä, etteivät suoritustiedot ole Koski-tietovarannossa kattavia eikä niitä voida käyttää tutkimuksellisiin, tilastollisiin tai yhteiskunnallisen päätöksenteon tarpeisiin. Siten tällaiset suoritustiedot ovat rinnastettavissa omadataan, koska ne ovat pääsääntöisesti vain henkilön itsensä, tiedot tallentaneen oppilaitoksen ylläpitäjän ja Opetushallituksen saatavilla.

Lainsäädännön muutoksella pyritään edistämään jatkuvan oppimisen uudistusta, joka tukee oman osaamisen kehittämistä ja uudistamista. Vapaan sivistystyön tutkintoon johtamaton opiskelu tuo osallistujille monenlaista osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista pyritään suoritustietojen tallentamisen kautta parantamaan. Sen sijaan lainsäädännön muutos ei mahdollista kattavaa jatkuvan oppimisen yhteiskunnallisen vaikutuksen tarkastelua, kun Koski-tietovarannon käyttö on vapaaehtoista.

Koski-tietovarannon tietosisältö säilytetään siitä annetun lain (884/2017) mukaan pysyvästi. Joidenkin tietojen säilytysaikaa on kuitenkin hallituksen esityksen mukaan

15.3.2021

KA/6262/00.00.00/2021

rajattu ottamalla huomioon tietojen säilyttämistarve oppivelvollisuuteen ja koulutuksen maksuttomuuteen liittyvien lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseksi sekä yleisen edun mukaisen arvioinnin ja seurannan toteuttamiseksi. Alkuperäisessä käyttötarkoituksessa pysyvään säilytykseen säädettyjä tietoja ei siirretä tiedonhallintalain perusteluiden mukaan lainkaan arkistoon. Tämä merkitsee rekisterinpitäjille kustannuksia, sillä pysyvä säilyttäminen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa on huomattava kustannustekijä.

Kansallisarkisto taas katsoo, että näillä tiedoilla on myös yleisen edun mukaista arkistollista arvoa ja on 4.10.2016 määrännyt opinto- ja tutkintotiedot arkistolain tarkoittamaan pysyvään säilytykseen eli arkistoitaviksi yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa niiden tutkimuksellisen merkityksen vuoksi. Hallituksen esityksen mukaan Kansallisarkiston lausuntokierroksella 2.12.2020 – 15.1.2021 esittämät huomiot Koski-tietovarantojen tietojen arkistoinnista otetaan huomioon myöhemmin. Kansallisarkisto korostaa, että kyse on tiedonhallinnasta kokonaisuutena, johon liittyy myös tiedon yhteismitallinen saatavuus. Samansisältöisellä tiedolla ei voi olla erilaista säilytysarvoa riippuen siitä, onko tieto keskitetyssä tietovarannossa vai yksittäisen toimijan hallussa. Tiedon koko elinkaari arkistointivaiheineen tulee suunnitella etukäteen. Silloin vältetään myös turhilta kustannuksilta. Epäselvät käytännöt erityisesti pysyvää säilytystä koskevissa tulkinnoissa ovat pitkälti syntyneet tiedonhallintalain ja tietosuojalainsäädännön myötä.

Pääjohtaja

Jussi Nuorteva

Tutkimusjohtaja

Päivi Happonen

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU
15.03.2021 Happonen Päivi Tutkimusjohtaja

15.03.2021 Nuorteva Jussi Pääjohtaja